

Linie elektroenergetyczne w lasach a gospodarka leśna

Zobowiązania podatkowe za grunty pod liniami energetycznymi, a pozostające w zarządzie Lasów Państwowych, bywają przedmiotem sporów sądowych („Głos Lasu” 2/2009) pomiędzy gminami, nadleśnictwami i przedsiębiorstwami będącymi właścicielami linii przesyłowych.

Jednym z argumentów mających uzasadnić płacenie podatków gruntowych przez PGL LP są domniemane korzyści majątkowe, uzyskiwane z tytułu gospodarki leśnej na gruntach pod liniami elektroenergetycznymi. W roku ubiegłym w Instytucie Badawczym Leśnictwa opracowano na potrzeby kilku nadleśnictw ekspertyzę, mającą na celu analizę możliwości

i celowość wykorzystania terenów pod liniami elektroenergetycznymi przebiegającymi przez grunty leśne. Zawarte w niniejszym artykule argumenty i wnioski przytoczono za zgodą zlecniodawcy.

Nie jest tajemnicą, że założenie linii elektroenergetycznej na terenie leśnym wiąże się na ogół z koniecznością wyłączenia z produk-

cji określonego obszaru i ze stratami z tego tytułu. Najczęściej wynikają one z przedwczesnego wyrębu drzewostanu, ale istnieją również inne okoliczności, które zmniejszają celowość i możliwości wykorzystania terenów pod liniami elektroenergetycznymi. Fragmentacja środowiska, powodowana założeniem traktacji elektroenergetycznej w lesie, powoduje

straty w różnorodności biologicznej obszarów leśnych. Na przykład badania nad śmiertelnością ptaków rozbijających się o linie elektroenergetyczne wykazały negatywny wpływ linii wysokiego napięcia na populację ptaków. Również zmiany w warunkach klimatycznych, powodowane wycięciem pasa drzewostanu, mają swoje konsekwencje w zmianach w składzie gatunkowym fauny i flory terenu. Poza tym przeprowadzenie linii wysokiego napięcia przez las obniża walory krajobrazowe i zmniejsza atrakcyjność turystyczną terenów leśnych. Ma również poważne konsekwencje natury hodowlanej. Jedną z nich jest zwiększenie ryzyka wystąpienia szkód od wiatru w otaczających drzewostanach. Odstonięcie drzewostanu w wyniku wycięcia może także powodować uszkodzenia drzew w postaci zgorzeli słonecznej.

Z badań realizowanych przez naukowców Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu nad określeniem wpływu pola elektromagnetycznego na długość i masę igieł sosnowych oraz przyrost drzewek na wysokość wynika, że pole elektromagnetyczne wpływa na zmniejszenie analizowanych cech – najmniejsze przyrosty roczne pędów głównych sosen stwierdzono w bezpośrednim sąsiedztwie linii przesyłowej. Są to najważniejsze argumenty uzasadniające tezę, że wykorzystanie pasów gruntów leśnych pod liniami energetycznymi pod leśną działalność gospodarczą jest ekonomicznie nieopłacalne i ma negatywne konsekwencje środowiskowe.

Najczęściej przywoływanym obiegowym przykładem wykorzystania takich gruntów w leśnictwie jest hodowla choinek. Należy jednak mieć na względzie, że efektywna uprawa choinek związana jest z wieloma czynnikami, z których najważniejsze to gleba i klimat. Właściwymi glebami pod plantacje są utwory gliniasto-piaszczyste i piaszczysto-gliniaste, świeże lub umiarkowanie wilgotne. W wypadku siedlisk leśnych dotyczy to przede wszystkim borów mieszanych i lasów mieszanych. Tymczasem większość lasów w Polsce niżowej położonych jest na siedliskach uboższych (analiza dotyczyła nadeśnictw, na terenie których dominowały siedliska słabe). Istotne ograniczenia w uprawie choinek, w wypadku gruntu pod linią energetyczną, wynikają także z kształtu powierzchni. Zbyt wąskie obszary są trudne do przygotowania pod założenie plantacji i mają specyficzny mikroklimat, powodowany ocienieniem ze strony sąsiadujących drzewostanów, warunkami wietrznymi wpływającymi negatywnie na temperaturę powietrza. W rezultacie, drzewka przyrastają słabo i łatwo ulegają przymrozkom. Hodow-

la plantacyjna drzewek na terenach leśnych wymaga także znacznych nakładów z tytułu ochrony przed zwierzyną, co przy ogrodzeniu powierzchni znacznie podwyższa koszty założenia plantacji. Poważnym ograniczeniem są również zasady stosowania na gruntach leśnych środków ochrony roślin, co powoduje konieczność kosztownego ręcznego usuwania konkurencyjnej roślinności chwastowej w pierwszych latach prowadzenia plantacji.

Plantacja choinkowa – uprawa choinek pod linią elektroenergetyczną najczęściej jest nieopłacalna

W porównaniu z plantacjami choinkowymi, zakładanymi na gruntach rolnych, zwłaszcza w warunkach silnej konkurencji ze strony prywatnych gospodarstw oraz znacznych odległości od miejsc zbytu, a także przy konieczności ochrony przed kradzieżami, konkurencyjność tej formy działalności gospodarczej jest niska.

Pasy położone pod liniami energetycznymi nie mogą również być wykorzystywane, pod założenie szkółek leśnych. Przede wszystkim produkcja szkółkarska w Lasach Państwowych bazuje na istniejących, nowoczesnych obiektach szkółkarskich i zakładanie nowych tego typu gospodarstw musi być poprzedzone dokładną analizą ekonomiczną. Obecnie na obszarze Lasów Państwowych istnieje wręcz tendencja do zmniejszania liczby szkółek leśnych i zakładanie nowych obiektów nie zawsze znajduje uzasadnienie. Wybór miejsc odpowiednich pod szkółkę leśną powinien przy tym uwzględniać wiele przesłanek, do których należą odpowiednie warunki glebowe i wilgotnościowe, właściwe otoczenie i kształt powierzchni oraz jej usytuowanie względem stron świata, łatwy dojazd i dostępność siły roboczej.

Aby zwiększyć biologiczną odporność środowiska i w celach ochrony przeciwpożarowej na pasach pod liniami elektroenergetycznymi można wprowadzać krzewy liściaste, zwłaszcza na ubogich siedliskach leśnych w celu zwiększenia biologicznej odporności środowiska. Są to działania profilaktyczne, finansowane ze środków przeznaczonych na ochronę lasu. Należy jednak traktować je jako konsekwencje ingerencji w drzewostan w wy-

niku założenia linii elektroenergetycznej. Dużym utrudnieniem jest w tym wypadku zapis „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej obszarów leśnych” (1996, punkt 2.5.3.), określającej, że pasy pod liniami elektroenergetycznymi przebiegającymi przez grunty leśne można obsadzać krzewami liściastymi i plantacjami do wysokości 2 m. Powoduje to konieczność częstego, kosztownego przycinania krzewów. Wbrew powszechnemu przekonaniu, takie pasy porośnięte krzewami mogą poza tym wręcz zwiększyć zagrożenie pożarem po zarośnięciu roślinnością zielną, o ile nie prowadzi się systematycznej i kosztownej ich pielęgnacji. Dodatkowym, ale istotnym utrudnieniem w zagospodarowaniu gruntów pod linią elektroenergetyczną jest konieczność udostępnienia terenu w celu dokonywania niezbędnych konserwacji i napraw.

A zatem wyłączenie z produkcji gruntów pod liniami wysokiego napięcia niesie przede wszystkim straty ekonomiczne oraz ma negatywne konsekwencje przyrodnicze.

Tekst i zdjęcia
WOJCIECH GIL

Instytut Badawczy Leśnictwa ■